CÁTEDRA LIBRE · UNIVERSIDAD LIBERTÉ

«Aprendre a pensar com a cancellers»: Hernán Alberto Terneus va donar una classe sobre conflictes internacionals a Liberté

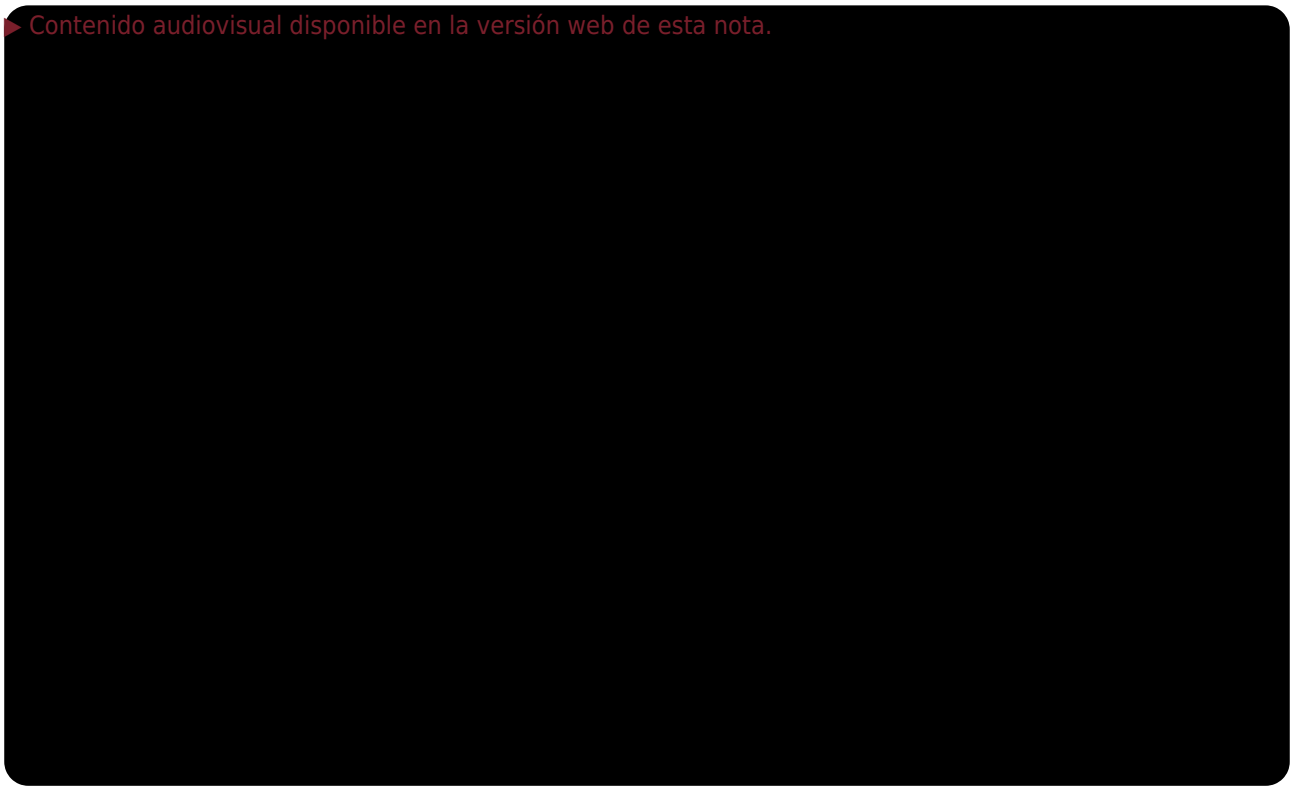
Cooperativa Liberté · 21 de de juny de 2026 · Cooperativa Liberté

El consultor Hernán Alberto Terneus —especialista de les Nacions Unides en ciència i desenvolupament— va donar una classe oberta en territori Liberté sobre com es gesten, es gestionen i es resolen els conflictes internacionals. De Spinoza i Kant a Ucraïna, Gaza i «la ruta dels diners», una invitació a pensar el món com a cancellers i a no quedar-se en el propi metre quadrat.

Des de la Unitat 15 de Batán —una presó de màxima seguretat que és, també, territori Liberté— i simultàniament per videotrucada, una comunitat es va asseure un divendres a la tarda a pensar el món. Era el 24 d'octubre de 2025. Al saló del Punto de Paz, en modalitat híbrida, va donar una classe oberta **Hernán Alberto Terneus**, equatorià establert a l'Argentina, llicenciat en Meteorologia i consultor de les Nacions Unides, el Banc Mundial i el Banc Interamericà de Desenvolupament. El tema: la gestió dels conflictes internacionals. Estratègies i perspectives per prevenir-los, comprendre'ls i resoldre'ls.

La trobada va ser un **EnClave Libre**, el format de la **Universidad Liberté** que, fora de les diplomatures, porta classes obertes a la comunitat —incloent-hi les persones en situació de presó— en modalitat híbrida, amb l'acompanyament de l'agrupació **Víctimas por la Paz**. Va obrir **Pampa**, president de la Cooperativa Liberté, que va agrair a Terneus l'esforç de viatjar des de Buenos Aires «per acompanyar-nos, per conèixer Liberté». Amb ell va arribar la seva companya de vida, **Silvana Greco**, que no va participar de manera activa aquell dia però es va incorporar a la diplomatura de la jornada següent.

Va prendre la paraula **Diana Márquez**, secretària del Consell d'Administració de la cooperativa, que va emmarcar la classe en el projecte de la Universitat Lliure, Popular i Autogestionada de Liberté: «Tenir avui Alberto Terneus és un luxe», va dir, i va explicar que l'havia conegut gràcies a Silvana Greco. «Té una capacitat de transmetre el que sap... i el que sap és moltíssim.» El que va seguir va ser una conversa de més de dues hores —amb preguntes des de la sala i des del Zoom— que va anar del segle XVII a la guerra a Ucraïna sense perdre el fil.

Mira la classe completa a EduTube.

«No importa el contingut: importa ensenyar a pensar»

Terneus va obrir dient que el tema «mostra que estem tots connectats»: els grans fenòmens que travessen el món —va evocar el tango *Cambalache*, d'Enrique Santos Discépolo— han anat succeint al llarg de la història i continuaran succeint. Tot seguit va advertir que el conflicte internacional és «un tema força complex» i que, per no perdre's, cal treballar amb cura i per nivells d'importància: de l'individual al col·lectiu, al nacional i a l'internacional. El seu objectiu era pedagògic: que al final de la xerrada cada persona se sentís «més autoritzada» a opinar sobre el que passa al món, amb un mode de pensar propi. Ho va dir amb una imatge que va repetir tota la tarda: aprendre a pensar «com a cancellers». Per entendre l'educació a l'Argentina —va il·lustrar— cal pensar com a ministre, no com a alumne: l'alumne vol aprovar i anar de vacances; el ministre ha de pensar el desenvolupament del sistema a mitjà termini.

Per fonamentar aquest mètode va apel·lar a dos pensadors «molt lúcids». El primer, **Baruch de Spinoza**, nascut a Amsterdam el 1632, que sobre l'educació deia: «A mi no m'interessa el contingut que donin als alumnes a l'aula. M'interessa que els ensenyin a pensar», perquè els continguts canvien amb les èpoques i el que perdura és saber pensar «amb ordre, amb vinculació lògica». Spinoza, va explicar Terneus, distingia quatre maneres en què una persona percep que està aprenent. La primera és **quan li diuen**: una dada que es pren

com a indiscutible sense que li consti —«així funciona el rumor»—. La segona, l'**experiència fortuïta**: el cop al genoll, la cremada amb l'oli; «sumes desordenades d'experiències» que no constitueixen coneixement. La tercera, molt usada en política, és **atribuir a un efecte la causa que convé** a qui vol instal·lar un mode de pensar: cau un llamp, crema un arbre i algú proclama la fi del món. «No es pot atribuir a un efecte una causa», va assenyalar; el sentit natural és al revés.

La quarta «és la vertadera i és l'àrdua»: notar on és la manca d'enteniment, reconèixer de quina naturalesa és el fenomen —si és agronòmic, veterinari, mecànic o elèctric—, identificar les seves variables crítiques i treballar amb ordre. «És una feina que cal anar aprofundint... tornar cap a l'interior d'un mateix, revisar el que s'ha pensat, saber-ne més, avançar.» Aquell, va dir, és el coneixement que «més ens acompanyarà» i el que «consolida una comunitat que desxifra, que pensa, que comparteix».

El segon pensador va ser **Immanuel Kant** i el seu text *Cap a la pau perpètua*, de finals del segle XVIII. El seu punt de partida: igual que les relacions entre individus dins d'un país estan regulades pel dret i l'economia, les relacions entre els països també. I el punt central, va subratllar Terneus: la condició de ciutadà «està ancorada en les relacions de dret i econòmiques que configuren l'Estat», i l'Estat «notifica» al ciutadà a quin nivell de ciutadania viu. Si garanteix educació, salut, habitatge i la cura de qui treballa, li avisa que qualsevol moviment que faci estarà acompanyat; si es retira de l'educació, de la salut, de l'habitatge, «estan notificant que la condició de ciutadania s'està evaporant, i acceleradament».

L'anatomia d'un conflicte: els eixos i les capacitats

Abans dels casos, Terneus va situar el tauler. Els Estats, va dir, formen part d'un espai cosmopolita ordenat per la **Carta de les Nacions Unides** i els seus organismes —educació, agricultura, desenvolupament industrial, refugiats—. Va recordar que el sistema aplega gairebé dos-cents Estats membres, cadascun amb la seva quota segons la grandària de la seva economia, i va demanar a la comunitat que ho tingués present: «El sistema de Nacions Unides és de tots nosaltres». Funciona, va comparar, com a grans ministeris del planeta: educació, salut, medi ambient, agricultura, refugiats, armes, crim organitzat, comerç, meteorologia.

Pissarra en mà, va construir un gràfic. En un eix, el **caràcter manifest** del conflicte —allò amb el qual es l'identifica predominantment—: ambiental, de possessió territorial, econòmic, financer, polític (amb les seves dues vessants, l'ideològic i l'amenaça potencial) i, «el més sublim del pensament humà», el religiós. En l'altre eix, la **gestió del conflicte**, amb els seus nivells d'intensitat:

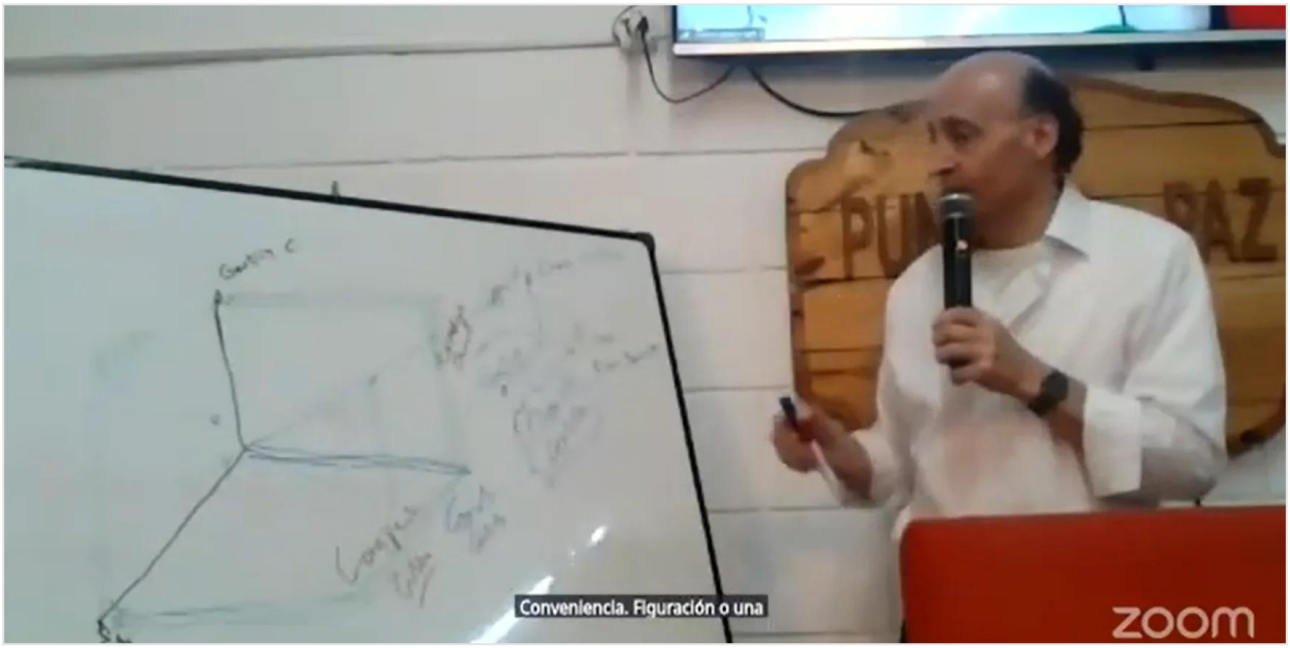
de l'intercanvi de notes diplomàtiques («Hem constatat amb gran disgust...») a les amenaces i les gestions destitutives, les incursions armades o les intrusions cibernètiques als sistemes crítics, fins a «la guerra pura i dura».

Terneus munta a la pissarra el gràfic dels eixos del conflicte. Al fons, el cartell del saló del Punto de Paz, a la Unitat 15 de Batán.

Les escoles de diplomàcia, va explicar, munten amb això un **pla prescriptiu**: tipifiquen el conflicte i prescriuen com gestionar-lo segons el seu tipus. Però «a la vida real» el que és decisiu és una altra cosa: la capacitat de qui s'encarrega de decidir els ritmes. I aquí va introduir l'esquema de les **capacitats centrals**, que serveix «per a qualsevol grup que vulgui treballar bé alguna cosa»: coneixement crític sobre la matèria del conflicte; un bon funcionament democràtic intern —que inclou formar els més joves amb l'experiència dels qui els precedeixen—; i capacitat de vinculació, de «llegir l'entorn» i demanar ajuda a qui sap. Ho va il·lustrar amb una farmàcia de poble que no pot fabricar un analgèsic i un laboratori que el lliura a l'instant «perquè té gent que sap, gent que troba la manera de ser més ràpida». «La gestió d'un conflicte funciona igual.»

Quan hi entren en joc cossos diplomàtics capaços d'entendre de debò el que passa, va afegir, el model es torna tridimensional: apareixen un «espai de complexitat del conflicte» i un espai de «complexitat gerencial». I un eix més, que «surt del racó de l'aula cap al terra»: el de la **comunicació**, perquè els governs han de retre comptes a la seva població del que fan.

El gràfic, ja tridimensional: als eixos del caràcter i la gestió del conflicte, Terneus hi va afegir el de les capacitats de qui decideix.

De la fi de l'Illa de Pasqua a la Mediterrània

Amb el tauler muntat, van venir els casos. L'**Illa de Pasqua** entre els segles XVI i XVII: cada clan tallava els seus tòtems i els transportava sobre corrons de troncs, fins que la competència va desforestar l'illa, va descuidar l'agricultura i «degenera en l'antropofàgia, que és la fi de la societat». Un conflicte, en el fons, ambiental.

La fam al **Sahel** als anys setanta, que es va presentar com a catàstrofe natural quan era «una catàstrofe política»: els aliments no entrava perquè faccions armades ho impedien, i els països ex colonials es culpaven mútuament. La seva prolongació avui, va dir, són les persones desplaçades per l'empobriment ambiental i el canvi climàtic que creuen la Mediterrània —moltes hi moren— i que els països de destí reben com «un desafiament polític»: «Ens esteu enviant desplaçats», «mireu, són desplaçats ambientals», «vosaltres vàreu ser colònia nostra».

En clau econòmica, Terneus va llegir el present dels Estats Units —«l'economia més endeutada del món»— com una doble jugada: dificultar l'entrada de productes que la desequilibrin i «ampliar l'espai d'ús de la nostra moneda», de manera que cada bitllet compti amb el suport material de les terres, les carreteres i les indústries d'altres països. Ho va anomenar «una ampliació de possessió financera» i va citar com a exemples l'Equador i Panamà, dolaritzats.

Per mostrar què passa quan algú no comprèn la naturalesa d'un conflicte, va contar una anècdota: un expert en conflictes personals que, de tornada de Salta,

explicava el seu pla per «gestionar conflictes climàtics» vigilant els delegats d'una cimera a través d'un vidre i encenent una llum groga quan la conversa s'estancava. El problema, va il·lustrar, és que ignorava l'essencial: els delegats que van a una **Conferència de les Parts** arriben amb instruccions reservades dels seus caps d'Estat —«d'aquesta línia no em moc»—. «És impossible que algú que no comprengui la complexitat d'un conflicte ambiental s'adoni» de per què una negociació s'atura; això és «manca d'idoneïtat per entrar en aquell conflicte».

I va arribar **Ucraïna**. Terneus la va narrar com un moviment sobre l'eix de la gestió: després de la dissolució de la Unió Soviètica, províncies que per referèndum van manifestar voler integrar-se a la Federació Russa; l'**OTAN** acostant armament; una escalada que va comparar amb la crisi dels míssils de 1962 —quan, va recordar, el pla de Badia de Cochinos va ser avortat amb l'ajuda de **Rodolfo Walsh**, que va desxifrar a l'Havana el missatge codificat de la CIA—. Segons el seu relat, la Federació Russa va respondre amb una «operació militar especial»; l'OTAN va proposar una pausa per a una sortida política; i, dos anys després, Ucraïna s'havia enfortit. «Ens van adormir», resumia la lectura de Moscou: una treva usada per guanyar avantatge «a l'eix de la gestió». Un moviment, va dir, «trampós, però va passar». A l'eix de la vinculació va posar un altre exemple de manca d'idoneïtat: signar un acord de lliure comerç pel qual l'alta tecnologia estrangera —els xips— entra sense aranzels a canvi d'exportar xips que el país no fabrica.

L'eix silenciat: la comunicació

> **Nota de la redacció.** Les xifres i les dades d'actualitat que Terneus cita en aquest tram formen part de la seva pròpia anàlisi.

L'eix de la comunicació, va advertir, també pot ser escenari de conflicte, sobretot quan se'l silencia. Va recordar la **Guerra del Golf** de principis dels noranta, anunciada «amb grans fanfàrries», i la va citar amb **Karl Marx** i el seu *El 18 Brumari*: els episodis de la història, va escriure Marx reprenent Hegel, semblen repetir-se «la primera vegada com a tragèdia i la segona com a farsa».

L'exemple argentí va ser el que, segons Terneus, «la població encara no coneix perquè l'eix de la comunicació deliberadament està silenciat». Va afirmar que qui és al capdavant del país va donar —«no va vendre, va donar»— a un conflicte a l'Europa de l'Est armament per un import que va xifrar en nou-cents milions de dòlars, equivalent, va dir, a dos anys i mig de sous de setanta mil empleats públics: dos helicòpters militars, dues dotzenes d'avions F-16 que s'havien de

comprar a Dinamarca i, l'any anterior, cinc avions Super Étendard, «els que tiren els míssils Exocet». Per a ell, que res d'això es comuniqués «ve a ser una fallada en la funció encarregada del control d'un país».

L'abstracte i el concret: les agendes ocultes

La segona part de la classe, més breu, va girar entorn d'una distinció. Terneus va advertir contra la instal·lació acrítica de «recomanacions que al meu país han funcionat»: un manual importat —el seu exemple va ser «el mètode japonès»— és una **totalitat abstracta** que, traslladada sense més a l'Argentina, no funciona. Falta el pas per la **totalitat concreta** del país —la seva escala, els seus recursos, les seves aspiracions socials— perquè «baixi explicada». Sense aquest pas, les agendes ocultes fan la resta.

Ho va portar al que va anomenar la possible «tercera gran guerra europea». Si l'OTAN es va crear per prevenir guerres contra enemics externs, va preguntar, per què les grans guerres europees —dels Trenta Anys a les dues mundials— sempre han estat entre europeus? Va recordar la seqüència de les invasions a Rússia: Napoleó, que avança i és derrotat; **Hitler**, que a *Mein Kampf* proclama l'expansió alemanya cap a l'Orient i també «rebota». Però aquesta vegada, va dir, hi ha un actor nou: el privat. Va parlar de contractes de provisió d'armes ja signats que condicionen qualsevol negociació, i va citar el president **Dwight Eisenhower**, que en el seu darrer missatge a la nació va advertir que l'agenda política estava sent «segrestada» per allò que va anomenar el **complex militar-industrial**. Avui, va afirmar Terneus, generals d'alt rang són accionistes de les empreses d'armes.

«Cal seguir la ruta dels diners»

D'aquí va passar a les xifres que, va sostenir, expliquen molts conflictes per sota del seu caràcter manifest. Va afirmar que el dos per cent del producte brut mundial es gasta en armes —«a l'Argentina, ni l'educació ni la ciència ni la tecnologia tenen el dos per cent del PIB»— i que l'OTAN pretén elevar la seva despesa al sis per cent; sumant sous, vehicles, instal·lacions i contractes, va calcular en un catorze per cent del PIB mundial la despesa en seguretat i defensa.

Sobre aquests diners va muntar la seva tesi central. Citant l'Oficina de les Nacions Unides contra la Droga i el Delicte, va enumerar les grans màfies del món —la **'Ndrangheta** calabresa, la Cosa Nostra siciliana, la Camorra napolitana, les tríades xineses, entre altres— i va assenyalar la calabresa com la més rica, amb un moviment que va xifrar en sis-cents mil milions de dòlars per any. Aquests diners, va dir, es reciclen amb l'ajuda dels fons d'inversió, i va nomenar el major de tots, **BlackRock**, al qual va atribuir la propietat del seixanta

per cent de les terres cultivables d'Ucraïna i el paper de principal finançador de la indústria armamentística —Boeing, Lockheed, Airbus—. De les trenta entitats que més financen aquest sector, va afirmar, vuit són bancs i la resta, fons d'inversió.

Per ordenar la idea va recórrer a una figura argentina: el triangle de **Jorge Sábato**, un dels fundadors de la Comissió Nacional d'Energia Atòmica, que pensava la interacció virtuosa entre l'Estat, l'acadèmia i les empreses. Davant seu, va proposar un «triangle de la guerra» amb tres vèrtexs —empreses transnacionals, empreses financeres i exèrcits— i una pregunta: «On és l'Estat? Ha estat cooptat». Per això, va dir citant el jutge antimafia **Giovanni Falcone**, als conflictes actuals «cal seguir la ruta dels diners». Sota aquesta llum va rellegir les amenaces de Donald Trump sobre Groenlàndia, el Canadà i el Golf de Mèxic no com «desvaris» sinó com a control estratègic de rutes i de monitoratge de míssils; el conflicte a Gaza com a combustible de la indústria armamentística; i la pressió sobre Veneçuela en relació amb les seves reserves d'hidrocarburs.

A l'eix de la vinculació va situar un exemple de proximitat: un acord pel qual països de Sud-amèrica es comprometen a no permetre vols a les illes en litigi en suport de l'Argentina, i un govern que trenca aquest pacte i habilita vols «per qüestions de logística» d'uns diners «privats, foscos», lligats, segons va plantejar, a la ruta del clorhidrat de cocaïna cap a Europa. La seva conclusió va recórrer tota la classe: molts conflictes «no són d'ideologia», encara que ho puguin semblar —aquest és el seu caràcter manifest—; són «els moviments dels capitals, que són com el magma» sota els continents. I va advertir sobre l'ús de l'eix de la comunicació «per enverinar la població», amb un exemple: les campanyes contra el papa **Francesc**, que Terneus va vincular a la seva disputa amb sectors de poder dins de l'Església.

La densitat nacional: què es pot fer

Terneus va tornar al punt de Kant per tancar l'arc. Quan un Estat «notifica» que la ciutadania s'evapora —perquè es retira de l'educació, de la salut, de la cura pública—, va dir, cal prendre precaucions: «L'Estat és nostre, va costar molt construir-lo i defensar-lo». Va recordar que els processos llargs no es reverteixen en una setmana —«la solució trigarà deu anys, vint anys»— però cal sostenir-los, i va rebutjar la idea que hi hagi «una sola forma de realitat, una sola lectura».

Per nomenar el que necessita un país va fer servir un concepte d'**Aldo Ferrer**: la **densitat nacional**, sostinguda en quatre eixos —consolidació de les institucions, gestió amb empremta nacional, pensament crític i cohesió social—. «La població ha de saber on viu i per què fem alguna cosa així.» Amb aquesta densitat, va tancar tornant a Spinoza, «no importa el contingut que es discuteixi al món» ni

l'època: un país conserva la seva identitat. «Cal rescatar això.»

Les preguntes de l'aula

La classe, seguida des del saló del Punto de Paz, a Batán.

Diana Márquez va fer de frontissa entre la classe i l'intercanvi. Va rescatar el moviment de Terneus «del macro al micro», i el va portar a casa: no es pot entendre «el propi conflicte que es dona a la comunitat, al nostre territori Liberté», sense aquests marcs teòrics «que ens ajuden a pensar, obrint el cap», sense quedar-se «al nostre petit metre quadrat».

Des de la sala va preguntar **Daniel Q.**, que es va presentar amb seixanta anys i la sensació d'haver vist «aquest país i el món en diferents situacions». El seu plantejament va ser el del ciutadà que mira els grans moviments del poder «per la televisió», amb angoixa, sentint que «no podem fer res més que veure-la passar»: «Què podem fer nosaltres, el ciutadà comú, per almenys sentir que podem formar una opció?»

Des de Puerto Madryn, a Chubut, va intervenir **Susana Elba López** amb una reflexió: va demanar recordar totes les persones que fugen dels espais de guerra —d'Ucraïna, de la Franja de Gaza, els europeus que en un altre temps van emigrar a Amèrica—, i va plantejar que la intel·ligència de moltíssimes persones «fa que aquestes guerres quedin» circumscrites a qui les vol lliurar. Diana Márquez hi va afegir la seva: quin lloc té la democràcia «com a govern del poble» en tot això, i per què, fins i tot en la diversitat d'opinions que l'enriqueix, acaba

pesant «això del guanyar o perdre», amb la sensació que «nosaltres gairebé sempre estem al bàndol dels que perdem». «Potser —es va respondre— és perquè ho estem veient des de baix.»

«Som una minoria, però no qualsevol»

«Són tres preguntes molt bones; convergeixen les tres», va respondre Terneus. El primer, va dir, és «legitimar-se per pensar críticament». Va portar **Mark Fisher** i el seu *Realisme capitalista* —el «no hi ha alternativa» que **Margaret Thatcher** pronunciava mentre arrasava el sistema productiu britànic— per preguntar si aquest realisme és de debò «sense alternativa». Va distingir, amb humor, el real (el que es veu), la realitat (el seu tractament), el realista (qui pren posició des del real) i el realisme (qui creu que «res més importa que això»).

Per mostrar que sempre hi ha hagut una altra manera de llegir, va recórrer a **Antonio Gramsci**, que va escriure els seus *Quaderns de la presó* durant més d'una dècada de confinament sota el feixisme, i al seu concepte d'**hegemonia**: la visió del món que el poderós imposa com l'única —«no ho pensis, ja t'ho dic jo»—, que és, va advertir, el primer error que assenyalava Spinoza i l'antesala del feixisme. Després va fer un recorregut per l'economia política: **Thomas Malthus** i la idea que «la justícia social és una aberració»; la disputa entre **Martín Luter** —per a qui l'home porta el mal dins— i **Thomas Müntzer**, «el primer teòleg socialista d'Europa», que deia que «res no és més sagrat per a un ésser humà que un altre ésser humà» i que va ser esclafat al segle XVI; l'arribada d'aquestes idees a les illes britàniques amb el «l'home és el llop de l'home» de **Thomas Hobbes** al seu *Leviatan*; i la «mà invisible» d'**Adam Smith**, que imaginava la societat com una màquina lubricada per l'egoisme.

Davant d'aquest corrent va posar-ne un altre. Al judaisme, va dir, el primer precepte no és «estima el teu proïsme com a tu mateix» sinó «estima l'altre com a tu mateix»: «primer l'altre; gràcies a l'altre som nosaltres». Va contar —seguint **Hermann Cohen**— com la paraula hebrea per «altre» es va traduir a la **Septuaginta** com a «veí» i després, a la Vulgata, com a «proïsme», i com aquesta deriva «va desfigurar» un precepte central. Va mostrar el seu revers extrem en el llenguatge del nazisme, que va arribar a classificar els éssers humans fins a negar-los la condició de tals. I va tancar aquell passatge amb **Martin Buber**: fer el mal «és facilíssim» —per violència, per impuls, per inacció—; fer el bé «és laboriós, requereix comprensió, renúncia, dedicació».

El tancament va ser una llegenda. La dels **trenta-sis justos**: al món hi ha trenta-sis persones justes que no saben que ho són, i que sostenen el teixit social perquè no s'estripi. La seva moraleja, per a Terneus, és comportar-se amb virtut no per premi ni per por al càstig, sinó per convicció. D'aquí el seu missatge a la

comunitat: «Som una minoria, però no qualsevol». Una minoria que «sosté la bandera de la justícia, de la participació, de la inclusió, de l'amor a l'altre, de la solidaritat» —«en hebreu, justícia significa solidaritat»—. Va cridar a una democràcia participativa que no s'esgoti en el vot, a «formar almenys comunes» i començar a treballar, amb la certesa que el que avui sembla perdut «en una dècada ho revertim». Va citar **Walter Benjamin** i el seu autòmat que jugava als escacs mogut per un nan amagat, per dir que «els sensibles» deixen de perdre quan deixen d'acceptar la teologia que altres els imposen. I va recordar que cap espècie prospera «si no té llaços d'associació»: «Cal sostenir la convicció que tenim raó, tenim solidaritat, tenim vocació. Ens associem.»

Terneus va visitar el terreny de Liberté a la Unitat 15 abans de la classe. La presencialitat és part del segell dels EnClave Libre.

El temps —i la connexió per satèl·lit— van jugar en contra durant tota la tarda. «Ens cau el satèl·lit en un minut», va avisar Pampa més d'una vegada, i Terneus va anar tancant entre aplaudiments. **Miguel Ángel M.**, que havia obert la trobada, el va acomiadar en nom de la Universidad Liberté i de Víctimas por la Paz, des de «la presó de màxima seguretat de Batán i Cooperativa Liberté», i va prometre una propera trobada «en clave libre».

QUI HI VA ACOMPANYAR

L'EnClave Libre va ser organitzat per la Universidad Liberté juntament amb l'agrupació Víctimas por la Paz, en modalitat híbrida: un grup present al saló del Punto de Paz, a la Unitat 15 de Batán, i la resta connectada per Zoom. Van acompanyar Pampa, president de la Cooperativa Liberté; Diana Márquez, secretària del Consell d'Administració; i Silvana Greco, companya de vida de l'expositor. Des de l'aula va intervenir Daniel Q. i, per videotrucada des de Puerto Madryn, Susana Elba López. L'obertura i el tancament van anar a càrrec de Miguel Ángel M.

CÓMO CITAR

Cooperativa Liberté. (2026). «Aprendre a pensar com a cancellers»: Hernán Alberto Terneus va donar una classe sobre conflictes internacionals a Liberté. Cátedra Libre, Universidad Liberté. https://cooperativaliberte.coop/ca/noticias/catedra-libre-gestion-conflictos-internacionales

Cátedra Libre publica la versión escrita y completa de las clases de la Universidad Liberté, abierta a toda la comunidad. Versión online: https://cooperativaliberte.coop/ca/noticias/catedra-libre-gestion-conflictos-internacionales